Versiune electronică: [V1.0]

Gabriel García Márquez

POVESTIRI

MAREA TIMPULUI PIERDUT

Spre sfârşitul lui ianuarie, marea devenea tot mai furioasă, începea să arunce peste sat o murdărie densă şi în câteva săptămâni totul se molipsea de agitaţia ei nesuferită. De atunci lumea-şi pierdea orice interes, cel puţin până în decembrie, şi nimeni nu mai rămânea treaz după ora opt. Însă în anul în care a venit domnul Herbert marea nu s-a schimbat, nici măcar în februarie. Dimpotrivă, ajunse tot mai lină şi fosforescentă, iar în primele nopţi din martie răspândi o mireasmă de trandafiri.

Tobías o simţi. Avea sângele dulce pentru crabi şi cea mai mare parte din noapte şi-o petrecea alungându-i din pat, până când revenea briza şi reuşea să doarmă, în lungile-i insomnii învăţase să deslueascăă orice schimbare în aer. Astfel că, atunci când simţi mireasmă de trandafiri, nu trebui să deschidă uşa pentru a şti că venea dinspre mare.

Se sculă târziu. Clotilde făcea focul în curte. Briza era răcoroasă şi toate stelele păreau la locul lor, dar era greu să le numeri până în zare din pricina luminilor mării. După ce îşi bau cafeaua, Tobías simţi un iz al nopţii în cerul gurii.

— Azi-noapte, îşi aminti, s-a întâmplat ceva tare ciudat.

Clotilde, bineînţeles, nu simţise nimic. Dormea atât de adânc, că nici măcar nu-şi amintea visele.

— Era un miros de trandafiri, spuse Tobías, şi sunt sigur că venea dinspre mare.

— Nu ştiu a ce miros trandafirii, zise Clotilde.

Poate că era adevărat. Satul era arid, cu un pământ aspru, crăpat de salpetru, şi numai la răstimpuri cineva aducea din alta parte vreun buchet de flori ca să-l azvârle în mare din locul de unde se aruncau morții.

— E acelaşi miros pe care-l avea înecatul din Guacamayal, spuse Tobías.

— Mă rog, zâmbi Clotilde, dacă era un miros plăcut, poți fi sigur că nu venea dinspre marea asta.

Era, într-adevăr, o mare neîndurătoare, în anumite perioade, năvoadele nu adunau decât gunoaie, iar ulițele satului erau pline de peşti morți, când se retrăgea mareea. Dinamita scotea la suprafață doar rămăşițele unor naufragii de odinioară.

Puținele femei care rămâneau în sat, cum era Clotilde, spumegau de furie. Asemeni ei, soția bătrânului Iacob, care în dimineața aceea se deşteptă mai devreme ca de obicei, deretica prin casă şi ajunse la momentul gustării cu o expresie duşmănoasă pe chip.

— Ultima mea dorință, îi spuse soțului, este să fiu îngropată de vie.

O spuse ca şi când s-ar fi aflat pe patul de moarte, dar era aşezată doar în capul mesei, într-o sufragerie cu ferestre mari prin care intra din belşug lumina de martie, scăldând toată casa. În fața ei, potolindu-şi foamea molcomă, stătea bătrânul Iacob; un bărbat care o iubea atât de mult şi de atâta vreme, încât nu putea concepe nici o suferință care să nu pornească de la nevastă-sa.

— Vreau să mor cu convingerea că mă vor pune în pământ, ca pe oamenii de bine, continuă ea. Şi pentru asta nu-mi rămâne decât să mă duc în altă parte, să mă rog de lume să-şi facă milă şi pomană îngropându-mă de vie.

— Nu trebuie să te rogi de nimeni, spuse foarte calm bătrânul Iacob. O să te duc eu.

— Atunci să mergem, spuse ea, pentru că o să-mi dau sufletul în curând.

Bătrânul Iacob o cercetă cu luare-aminte. Numai ochii îi rămăseseră tineri. Oasele făcuseră noduri pe la încheieturi şi avea acelaşi aspect de pământ pustiit pe care, la urma urmelor, îl avusese totdeauna.

— Arăți mai bine ca niciodată, îi zise.

— Azi-noapte, suspină ea, am simțit miros de trandafiri.

— Nu-ți face griji, o linişti bătrânul Iacob. Astea-s lucruri care ni se întâmplă nouă, celor săraci.

— Nu-i asta, spuse ea. Întotdeauna m-am rugat să mi se vestească moartea cu puțin timp înainte, ca să mor departe de mare. Un miros de trandafiri, în satul ăsta, nu poate fi decât un semn de la Dumnezeu.

Bătrânului Iacob nu-i trecu altceva prin minte decât să-i ceară un răgaz ca să-şi orânduiască lucrurile. Auzise spunându-se că oamenii nu mor când trebuie, ci când vor ei, şi era nespus de îngrijorat de presimțirea nevestei. Ba chiar se întrebă dacă, odată sosit ceasul, va avea curajul s-o îngroape de vie.

La ora nouă deschise localul care înainte fusese o prăvălie. Puse în poartă două scaune şi o măsuță cu tabla de dame şi-şi petrecu toată dimineața jucând cu adversari de ocazie. De pe locul lui vedea satul în ruină, casele dărăpănate cu urme vechi de culori şterse de soare şi o fâşie de mare la capătul drumului.

Înainte de prânz, ca întotdeauna, începu să joace cu don Maximo Gomez. Bătrânul Iacob nu-şi putea imagina un adversar mai uman decât un om care rămăsese nevătămat după două războaie civile, iar în cel de al treilea nu-şi pierduse decât un ochi. După ce se lăsă învins o partidă, îl mai reținu pentru încă una.

— Spune-mi ceva, don Maximo, îl întrebă atunci, dumneata ai fi în stare să-ți îngropi de vie soția?

— De bună seamă, răspunse don Maximo Gomez. Crede-mă că nu mi-ar tremura mâna.

Bătrânul Iacob tăcu uimit. Apoi, după ce se lăsă văduvit de piesele lui cele mai bune, oftă:

— Pentru că, după cât se pare, Petra o să moară.

Don Maximo Gomez nu se tulbură, „În cazul ăsta, a spus, n-ai de ce s-o îngropi de vie." Luă două piese şi-şi făcu o damă. Apoi aținti asupra adversarului privirea-i umezită de tristețe.

— Ce-a pățit?

— Azi-noapte, explică bătrânul Iacob, a simțit miros de trandafiri.

— Atunci o să moara jumătate de sat, zise don Maximo Gomez, în dimineața asta n-am auzit vorbindu-se despre altceva.

Bătrânul Iacob a fost nevoit să se străduiască din greu să piardă încă o dată fără să-l jignească. Luă masa şi scaunele, închise prăvălia şi se apucă să colinde peste tot căutând pe cineva care să fi simțit mirosul, în cele din urmă, numai Tobías era sigur. Aşa încât îl rugă să vină pe la ei pe-acasă, ca din întâmplare, şi să-i povestească totul nevestei lui.

Tobías făcu întocmai. La ora patru, dichisit ca de vizită, apăru

pe coridorul unde soția bătrânului Iacob își petrecuse după-amiaza aranjându-i acestuia hainele de văduv.

Își făcu o intrare atât de tainică, încât femeia tresări de spaimă.

— Doamne Sfinte, exclamă ea, am crezut că-i arhanghelul Gabriel!

— Păi, nu-i așa, zise Tobías. Sunt eu și am venit să-ți povestesc ceva.

Ea își potrivi ochelarii și-și văzu mai departe de lucru.

— Știu despre ce-i vorba, spuse.

— Mă prind că nu, zise Tobías.

— Vorba e că azi-noapte ai simțit miros de trandafiri.

— Cum ai aflat? întrebă Tobías, dezamăgit.

— La vârsta mea, spuse femeia, ai atâta timp să te tot gândești, că până la urmă ajungi să poți ghici.

Bătrânul Iacob, care-și lipise urechea de peretele din spatele prăvăliei, se îndreptă ruşinat.

— Ce mai zici acum, femeie? strigă prin perete, apoi dădu ocol și se ivi în capătul coridorului. Atunci nu mai e ceea ce crezi tu.

— Sunt minciuni înșirate de băiatul ăsta, zise ea fără sa ridice capul. N-a simțit nimic.

— A fost cam pe la unsprezece, zise Tobías, stăteam și alungam crabii.

Femeia isprăvi de cârpit un guler.

— Minciuni, insistă ea. Toată lumea știe că ești un mincinos.

Rupse firul cu dinții și îl privi pe Tobías pe deasupra ochelarilor.

— Ceea ce nu înțeleg e că te-ai ostenit să-ți dai parul cu briantină și să-ți lustruiești pantofii numai ca să vii și să-mi arăți lipsă de respect.

De atunci începu Tobías să cerceteze marea. Atârna hamacul în galeria din patio și își petrecea noaptea așteptând, uimit de lucrurile ce se întâmplă pe lume în timp ce oamenii dorm. Nopți în șir auzi râcâitul disperat al crabilor ce se chinuiau să se cațere pe stâlpi, până când trecură atât de multe nopți, că obosiră să mai stăruie. Descoperi felul de a dormi al Clotildei. Auzi cum sforăiturile ei fluierătoare deveneau tot mai subțiri pe măsură ce căldura se întețea, până se prefăceau într-o singură notă lâncedă în toropeala lui iulie.

La început, Tobías cercetă marea cum o fac cei care o cunosc bine, cu privirea ațintită într-un singur punct al orizontului. A văzut-o schimbându-și culoarea. A văzut-o pierzându-și strălucirea, devenind înspumată și murdară, scoțând râgâieli pline

de resturi când ploile cele mari îi răscoliră digestia furtunoasă, încetul cu încetul a început s-o cerceteze asemenea celor care o cunosc cel mai bine, fără s-o mai privească măcar, dar fără s-o poată uita nici măcar în somn.

În august, soția bătrânului Iacob muri. Au găsit-o în zori, moartă în pat şi au fost nevoiți s-o arunce ca pe toți morții în mare, fără flori. Tobías continuă să aştepte. Aşteptase atâta, încât starea aceea îi intrase în fire. Într-o noapte, pe când picotea în hamac, îşi dădu seama că se schimbase ceva în aer. Fusese o pală intermitentă, ca în acele timpuri în care vaporul japonez descărcase chiar în gura portului o încărcătură de ceapă stricată. După o vreme, mirosul ajunse tot mai pătrunzător şi nu se împrăştie până în zori. Numai atunci când avu impresia că putea să-l prindă în mâini ca să-l arate, Tobías a sărit din hamac şi a intrat în camera Clotildei. O scutură de mai multe ori.

— E aici, îi spuse.

Clotilde trebui să îndepărteze mirosul cu degetele, ca pe o pânză de păianjen, pentru a se putea ridica în capul oaselor. Apoi se prăbuşi iar pe aşternutul călduț.

— Blestemat să fie, spuse.

Tobías ajunse dintr-o săritură la uşă, ieşi în mijlocul uliței şi începu să strige. Strigă din răsputeri, răsuflă adânc şi strigă mai departe, apoi tăcu, trase şi mai mult aer în piept, şi mirosul dăinuia pe mare. Însă nu răspunse nimeni. Atunci se duse să bată din poartă în poartă, chiar şi pe la casele nimănui, până când zarva stârnită de el s-a amestecat cu cea a câinilor şi a trezit toată lumea.

Mulți nu l-au simțit. Dar alții, mai cu seamă bătrânii, coborâră pe țărm să se desfete trăgându-l în piept. Era un parfum dens ce nu lăsa să se strecoare nici un miros din trecut. Unii, istoviți de a-l fi simțit atât de mult, se întoarseră acasă. Cei mai mulți însă rămaseră să-şi termine somnul pe țărm. La revărsatul zorilor, mirosul era atât de pur, că-ți părea rău şi să mai respiri.

Tobías a dormit aproape toată ziua. Clotilde l-a ajuns din urmă în timpul siestei şi şi-au petrecut după-amiaza zbenguindu-se în pat, fără să închidă poarta din curte. Au făcut mai întâi ca râmele, apoi ca iepurii şi la sfârşit ca broaştele țestoase, până când lumea a devenit tristă şi a prins să se întunece. Mai rămâneau încă urme de trandafiri în văzduh. La răstimpuri, răzbătea până în odaia lor o undă de muzică.

— E de la Catarino, a spus Clotilde. Trebuie să fi venit cineva.

Veniseră trei bărbaţi şi o femeie. Catarino s-a gândit că mai târziu puteau veni şi alţii şi a încercat să repare gramofonul. Cum n-a izbutit, l-a rugat pe Pancho Aparecido, care se ocupa cu tot felul de reparaţii, fiindcă n-avea niciodată nimic de făcut şi mai avea şi o cutie cu scule şi nişte mâini iscusite.

Localul lui Catarino era o casă de lemn retrasă, cu vedere spre mare. Avea un salon mare cu scaune şi măsuţe şi mai multe camere în spate. Pe când se uitau la Pancho Aparecido care meşterea, cei trei bărbaţi şi femeia beau în tăcere, aşezaţi la tejghea, şi căscau pe rând.

Gramofonul a început să meargă bine după multe încercări. Auzind muzica, îndepărtată dar uşor de recunoscut, oamenii au încetat să mai vorbească. S-au uitat unii la alţii şi preţ de o clipă n-au avut nimic să-şi mai spună, căci de-abia atunci şi-au dat seama cât de mult îmbătrâniseră de când ascultaseră muzică ultima oară.

Tobías a găsit pe toată lumea trează după ora nouă. Erau aşezaţi la poartă, ascultând discurile vechi ale lui Catarino, cu aceeaşi atitudine de fatalism copilăresc cu care se priveşte o eclipsă. Fiecare disc le amintea de cineva care murise, de gustul îmbietor al mâncării după o boală îndelungată sau de un lucru ce trebuia făcut a doua zi, cu mulţi ani înainte, pe care nu l-au făcut niciodată din pricina uitării.

Muzica a încetat pe la unsprezece. Mulţi s-au dus la culcare, crezând că avea să plouă, fiindcă se vedea un nor întunecat deasupra mării. Dar norul a coborât, a plutit scurtă vreme la suprafaţă, iar apoi s-a scufundat în apă. Sus au rămas doar stelele. Puţin mai târziu, briza dinspre răsărit s-a îndreptat înspre largul mării şi s-a întors încărcată de o mireasmă de trandafiri.

— Ţi-am spus eu, Iacobe! a exclamat don Maximo Gomez. Iat-o iar aici. Sunt sigur că de acum înainte o vom simţi în toate nopţile.

— Să ne ferească Domnul, a spus bătrânul Iacob. Mireasma asta e singurul lucru din viaţă care a sosit prea târziu.

Jucaseră dame în localul pustiu, fără să ia aminte la discuri. Amintirile lor erau atât de vechi, că nu existau discuri îndeajuns de vechi ca să le răscolească.

— Dinspre partea mea, nu prea cred în aşa ceva, a spus don Maximo Gomez. După atâţia ani pe pământ, cu atâtea femei dorindu-şi o grădiniţă unde să-şi semene florile, nu-i de mirare că până la urmă ajungi să simţi lucrurile astea şi chiar sa crezi că sunt adevărate.

— Dar simțim mireasma cu nasul nostru, a spus bătrânul Iacob.

— N-are a face, a zis don Maximo Gomez. În timpul războiului, când revoluția era pierdută, doriserăm atât de aprig să avem un general, că l-am văzut apărând pe însuşi ducele de Marlborough în căine şi oase. L-am văzut cu ochii mei, Iacobe. Trecuse de douăsprezece. Când a rămas singur, bătrânul Iacob a închis prăvălia şi a dus lampa în dormitor. Prin fereastra profilată pe fosforescența mării, vedea stânca de unde se aruncau morții.

— Petra, chemă în şoaptă.

Ea nu putu să-l audă. În clipa aceea naviga aproape la suprafață, într-o amiază strălucitoare din Golful Bengal, îşi ridicase capul ca să vadă prin apă, ca printr-un vitraliu iluminat, un transatlantic uriaş. Dar nu putea să-şi vadă soțul, care in momentul acela începea să audă iar gramofonul lui Catarino, la capătul celălalt al lumii.

— Dă-ți seama, spuse bătrânul Iacob. Abia acum şase luni te-au socotit nebună şi acum se desfată cu mireasma care ți-a pricinuit moartea.

Stinse lampa şi se băgă în pat. Plânse molcom, cu scâncetul sâcâitor al bătrânilor, dar foarte curând îl răzbi somnul.

— Aş pleca din satul ăsta de-aş putea, suspină visând. M-aş duce la dracu-n praznic dacă aş fi strâns măcar douăzeci de pesos.

Din noaptea aceea, preț de mai multe săptămâni, mireasma dăinui pe mare. Pătrunse în lemnul caselor, în mincare şi în apa de băut, şi nu mai rămase nici un loc unde să nu dai de ea. Mulți se înfricoşară simțind-o până şi în aburii propriilor excremente. Bărbații şi femeile care veniseră la localul lui Catarino au plecat într-o vineri, dar s-au întors sâmbătă cu o puzderie de oameni. Duminică veniseră şi mai mulți. Mişunară peste tot căutând ce să mănânce şi unde să doarmă, până când nu s-a mai putut merge pe drum.

Veniră tot mai mulți. Femeile care plecaseră când satul începuse să decadă s-au întors la localul lui Catarino. Erau mai grase şi mai vopsite şi aduseră discuri la modă care nu mai aduceau aminte nimănui de nimic. Se întoarseră câțiva dintre locuitorii de odinioară ai satului. Plecaseră să ajungă putred de bogați pe alte meleaguri şi se întorceau acum vorbind de averea lor, dar cu aceleaşi haine cu care fuseseră îmbrăcați. Veniră tarafuri şi tombole, mese de loterie, ghicitoare şi pistolari şi oameni cu o viperă încolăcită pe gât care vindeau elixirul vieții veşnice. Au

venit întruna alții și alții, săptămâni în șir, chiar și după ce au căzut cele dintâi ploi și marea deveni tulbure, iar mirosul dispăru. Printre cei din urmă a sosit un popă. Mergea pretutindeni, mâncând pâine muiată într-o ceașcă mare de cafea cu lapte, și încetul cu încetul se apucă să interzică tot ce fusese înaintea lui: jocurile la loterie, muzica nouă și felul de a o dansa, ba chiar și recentul obicei de a dormi pe plajă, într-o după-amiază, acasă la Melchor, ținu o predică despre mirosul mării.

— Aduceți mulțumiri cerului, fiilor, spuse, pentru că acesta este mirosul Domnului.

Cineva l-a întrerupt.

— Cum puteți ști, părinte, dacă nu l-ați simțit încă?

— Sfintele Scripturi, spuse el, sunt clare în privința acestui miros. Ne aflăm într-un sat ales de Dumnezeu.

Tobías mergea ca un lunatic dintr-un loc într-altul, în toiul sărbătorii. O aduse pe Clotilde să afle ce-s banii, își imaginară că jucau sume enorme la ruletă, apoi își făcură socotelile și se simțiră nespus de bogați cu banii pe care i-ar fi putut câștiga. Dar, într-o seară, nu numai ei, ci toată gloata care invadase satul, au văzut mai mulți bani strânși la un loc decât și-ar fi putut închipui.

S-a întâmplat în seara când a sosit domnul Herbert. A apărut pe neașteptate, a pus o masă în mijlocul străzii și pe masă două cufere mari pline ochi cu bancnote. Erau atâția bani, că la început nimeni n-a luat aminte, fiindcă nu puteau crede că așa ceva ar fi adevărat. Dar cum domnul Herbert a prins să sune dintr-un clopoțel, oamenii l-au crezut până la urmă și s-au apropiat să-l asculte.

— Sunt omul cel mai bogat de pe lume, spuse. Am atâția bani, că n-am unde să-i mai pun. Și cum, pe deasupra, am și o inima atât de mare, că nu-mi mai încape în piept, m-am hotărât să cutreier lumea ca să rezolv problemele oamenilor.

Era înalt și roșu la față. Vorbea tare, fără pauze, mișcând totodată niște mâini calde și moi ce păreau veșnic proaspăt rase. A vorbit un sfert de ceas și s-a oprit să-și tragă sufletul. Apoi scutură iar clopoțelul și începu să vorbească din nou. La mijlocul discursului, cineva agită o pălărie în mulțime și-l întrerupse:

— Ei bine, mister, nu mai vorbiți atât și începeți sa împărțiți banii.

— Nu merge așa, răspunse domnul Herbert. Să împărți banii fără nici o noimă, pe lângă că-i nedrept, mai e și fără rost.

Îl căută cu privirea pe cel care îl întrerupsese și-i făcu semn sa

se apropie. Mulțimea se dădu la o parte să poată trece.

— În schimb, continuă domnul Herbert, prietenul acesta nerăbdător ne va îngădui acum să lămurim care e sistemul cel mai echitabil de distribuire a bogăției.

Întinse o mână şi-l ajută să urce.

— Cum te cheamă?

— Patricio.

— Foarte bine, Patricio, spuse domnul Herbert. Ca toată lumea, ai şi tu încă de multă vreme o problemă pe care n-o poți rezolva.

Patricio îşi scoase pălăria şi dădu din cap că-i aşa.

— Care este?

— Păi problema mea-i chiar asta, răspunse Patricio, că n-am bani.

— Şi cât îți trebuie?

— Patruzeci şi opt de pesos.

Domnul Herbert scoase un strigăt de triumf. „Patruzeci şi opt de pesos", repetă; mulțimea îl îngână aplaudând.

— Prea bine, Patricio, continuă domnul Herbert. Acum, spune-ne ceva: ce ştii să faci?

— Multe.

— Hotărăşte-te pentru ceva, spuse domnul Herbert. Ce faci cel mai bine?

— Mă rog, zise Patricio. Ştiu să fac ca păsările. Aplaudând iar, domnul Herbert se adresă mulțimii:

—Ei bine, doamnelor şi domnilor, prietenul nostru Patricio, care imită nemaipomenit păsările, va imita patruzeci şi opt de păsări diferite şi-şi va rezolva astfel marea problemă a vieții lui.

În mijlocul tăcerii uimite a mulțimii, Patricio făcu atunci ca păsările. Uneori fluierând, alteori scoțând sunete din gât, imită ca toate păsările cunoscute şi completă cifra cu altele pe care nimeni nu izbuti să le identifice. La sfârşit, domnul Herberi ceru aplauze şi-i înmână patruzeci şi opt de pesos.

— Şi acum, spuse, veniți unul câte unul. Până mâine la ceasul acesta sunt aici ca să vă rezolv problemele.

Bătrânul Iacob află de vâlva asta din spusele oamenilor care treceau prin dreptul casei lui. La fiecare veste nouă, inima îi creştea, mereu mai mare, până simți că-i plesneşte.

— Ce părere ai de yankeul ăsta? întrebă.

Don Maximo Gomez ridică din umeri.

— Trebuie să fie un filantrop.

— Dacă aş şti să fac ceva, spuse bătrânul Iacob, acum mi-aş

putea rezolva mica mea problemă. Nu-i mare lucru: douăzeci de pesos.

— Dumneata joci foarte bine dame, spuse don Maximo Gomez.

Bătrânul Iacob nu păru să-l ia în seamă. Dar când rămase singur înveli într-un ziar tabla de dame şi cutia cu piese şi se duse să se ia la întrecere cu domnul Herbert. Îşi aşteptă rândul până la miezul nopții, în cele din urmă, domnul Herbert puse să i se încarce cuferele şi îşi luă rămas-bun până a doua zi dimineață.

Nu s-a dus să se culce, îşi făcu apariția în localul lui Catarino, cu oamenii care-i duceau cuferele, iar mulțimea cu problemele ei îl urmă până acolo, încetul cu încetul a rezolvat problemele fiecăruia, şi a rezolvat atâtea, încât la sfârşit n-au mai rămas în local decât femeile şi câțiva bărbați ale căror cerințe fuseseră îndeplinite. Şi, în fundul salonului, o femeie retrasă care-şi făcea domol vânt cu un carton de reclamă.

— Şi tu, îi strigă domnul Herbert, ce problemă ai? Femeia încetă să-şi mai facă vânt.

— Pe mine să nu mă amesteci în mascarada dumitale, mister, îi strigă din celălalt capăt al salonului. Eu n-am nici un fel de problemă, şi sunt curvă pentru că aşa am eu chef.

Domnul Herbert ridică din umeri. Beau mai departe bere rece ca gheața, lângă cuferele deschise, în aşteptarea altor probleme. Năduşea. Puțin mai târziu, o femeie se desprinse din grupul care era cu ea la masă şi îi vorbi în şoaptă. Avea o problemă de cinci sute de pesos.

— Cât iei ca s-o faci o dată? o întrebă domnul Herbert.

— Cinci pesos.

— Închipuieşte-ți, spuse domnul Herbert, asta înseamnă o sută de bărbați.

— Nu contează, zise ea. Dacă adun toți banii ăştia, or să fie ultimii o sută de bărbați din viața mea.

O cercetă cu privirea. Era foarte tânără, cu oase fragile, dar în ochi i se citea o hotărâre nestrămutată.

— Bine, spuse domnul Herbert. Du-te în odaie, o să ți-i trimit acolo pe rind, fiecare cu cei cinci pesos.

Ieşi pe poarta ce da în stradă şi scutură clopoțelul. La şapte dimineața, Tobías găsi deschis localul lui Catarino. Toate luminile erau stinse. Pe jumătate adormit, umflat de bere, domnul Herbert controla intrarea bărbaților în odaia fetei.

Tobías intră şi el. Fata îl cunoştea şi se miră să-l vadă la ea în odaie.

—Şi tu?

— Mi-au spus să intru, zise Tobías. Mi-au dat cinci pesos şi mi-au spus: să nu zăboveşti.

Ea strânse de pe pat cearşaful ud şi îl rugă pe Tobíăs să-l țină de o margine. Atârna ca o pânză de corabie, îl stoarseră, răsucindu-l de la capete, până ajunse la greutatea lui firească. Întoarseră salteaua, iar sudoarea începu să picure prin partea cealaltă. Tobías făcu şi el la nimereală ce avea de făcut, înainte de a pleca puse cei cinci pesos în grămada de bancnote ce sporea întruna lângă pat.

— Trimite-i pe toți bărbații pe care-i întâlneşti, îi recomandă domnul Herbert, să vedem dacă isprăvim treaba asta înainte de prânz.

Fata întredeschise uşa şi ceru o bere rece. Mai mulți bărbați aşteptau la rând.

— Câți mai trebuie? întrebă.

— Şaizeci şi trei, răspunse domnul Herbert.

Bătrânul Iacob şi-a petrecut toată ziua urmărindu-l cu jocul de dame. Pe înserat, i-a venit rândul, i-a spus ce problemă avea şi domnul Herbert s-a învoit. Puseră două scaune în mijlocul străzii şi o măsuță pe masa cea mare şi bătrânul Iacob deschise jocul. A fost ultima mişcare pe care izbuti s-o gândească. Pierdu.

— Patruzeci de pesos, zise domnul Herbert şi-i dădu două piese în avans.

Câştigă din nou. Mâinile lui abia atingeau piesele. A jucat legat la ochi, ghicind poziția adversarului, şi a câştigat întruna. Mulțimea obosi să se mai uite la ei. Când bătrânul Iacob hotărî să se dea bătut, datora cinci mii şapte sute patruzeci şi doi de pesos şi douăzeci şi trei de centime.

Nu se tulbură, îşi scrise cifra pe o hârtiuță pe care o vârî în buzunar. Apoi îndoi tabla de joc, puse piesele în cutie şi înveli totul în ziar.

— Fă cu mine ce pofteşti, spuse, dar lasă-mi jocul ăsta. Îți făgăduiesc că-mi voi petrece tot restul vieții jucând, până voi strânge banii.

Domnul Herbert se uită la ceas.

— Regret din suflet, spuse. Termenul expiră în douăzeci de minute.

Aşteptă până se încredință că adversarul nu găsea nici o soluție.

— Nu ai nimic altceva?

— Onoarea.

— Vreau să spun, explică domnul Herbert, ceva care să-şi schimbe culoarea când i se dă pe deasupra cu o bidinea plină de vopsea.

— Casa, spuse bătrânul Iacob ca şi când ar fi dezlegat o ghicitoare. Nu face doi bani, dar e o casă.

Aşa s-a întâmplat că domnul Herbert a pus mâna pe casa bătrânului Iacob. A mai pus mâna şi pe casele şi proprietăţile altora care nu au putut nici ei să se ţină de cuvânt, în schimb a comandat o săptămână de muzică, artificii şi dansatori pe sârmă şi a condus el însuşi petrecerea.

A fost o săptămână de neuitat. Domnul Herbert a vorbit despre minunatul destin al satului şi chiar le-a schiţat oraşul viitorului, cu imense edificii de sticlă şi piste de dans pe terase. L-a arătat mulţimii. Oamenii priviră uluiţi, încercând să se regăsească în trecătorii zugrăviţi de domnul Herbert, însă aceştia erau atât de bine îmbrăcaţi, încât n-au izbutit să se recunoască, îi durea inima de atâta efort. Au ris de cheful lor de a plânge care-i încerca în octombrie şi au trăit în nebuloasele speranţei până când domnul Herbert a scuturat clopoţelul şi a proclamat sfârşitul petrecerii. Abia atunci s-a odihnit.

— O să moară cu viaţa asta pe care o duce, a spus bătrânul Iacob.

— Am atâta bănet, a răspuns domnul Herbert, că nu există nici un motiv să mor.

Se prăbuşi în pat. Dormi zile în şir, sforăind ca un leu, şi trecură atâtea zile, încât lumea a obosit să-l tot aştepte. Au fost nevoiţi să dezgroape crabi ca să-i mănânce. Noile discuri ale lui Catarino ajunseră atât de vechi, că nimeni nu le mai putea asculta fără lacrimi în ochi şi a trebuit să închidă localul.

Multă vreme după ce domnul Herbert începu să doarmă, părintele bătu la uşa bătrânului Iacob. Casa era încuiată pe dinăuntru. Pe măsură ce răsuflarea celui adormit consumase aerul, lucrurile îşi pierduseră greutatea, iar unele începeau deja să plutească.

— Vreau să vorbesc cu el, spuse părintele.

— Trebuie să aşteptaţi, spuse bătrânul Iacob. − N-am prea mult timp.

— Luaţi loc, părinte, şi aşteptaţi, stărui bătrânul Iacob. Şi în vremea asta faceţi-mi plăcerea să stăm de vobă. De mult nu mai ştiu nimic despre lume.

— Oamenii au plecat descumpăniți, spuse părintele, în curând, satul o să fie la fel ca înainte. Asta-i singura noutate.

— Se vor întoarce, zise bătrânul Iacob, când marea va mirosi iar a trandafiri.

— Dar până atunci, se cuvine să întreținem cu ceva speranța celor care rămân, spuse părintele. Trebuie să începem cât mai curând construirea bisericii.

— De asta ați venit să-l căutați pe domnul Herbert, spuse bătrânul Iacob.

— Așa e, răspunse părintele. Yankeii sunt tare mărinimoşi.

— Atunci aşteptați, părinte, spuse bătrânul Iacob. Poate se trezeşte.

Jucară dame. A fost o partidă lungă şi anevoioasă, de multe zile, dar domnul Herbert nu s-a trezit.

Părintele se lăsă pradă deznădejdii. S-a dus pretutindeni, cu un talger de aramă, cerând de pomană pentru construirea bisericii, dar a căpătat foarte puțin. De atâtea rugăminți deveni tot mai diafan, oasele prinseră să-i zornăie cu zgomot şi, într-o duminică, s-a ridicat cam două palme deasupra pământului, însă nimeni n-a aflat. Atunci a pus hainele într-o valiză, şi în alta banii strânşi, luându-şi rămas-bun pentru totdeauna.

— N-o să se întoarcă mirosul, spuse celor care încercau să-l facă să se răzgândească. Trebuie să înfruntăm adevărul că satul a căzut în păcat de moarte.

Când domnul Herbert se trezi, satul era acelaşi ca înainte. Ploaia dospise gunoaiele lăsate de mulțime pe străzi, iar pamântul era din nou arid şi tare precum cărămida.

— Am dormit mult, a căscat domnul Herbert.

— Veacuri, a spus bătrânul Iacob.

— Sunt mort de foame.

— Toată lumea-i aşa, a spus bătrânul Iacob. N-aveți încotro, trebuie să vă duceți pe țărm să dezgropați crabi.

Tobías l-a întâlnit scormonind în nisip, cu gura plină de spuma şi s-a mirat ca bogații flămânzi seamănă atât de bine cu săracii. Domnul Herbert nu găsi destui crabi. Pe înserat, îl pofti pe Tobías sa caute ceva de mâncare pe fundul mării.

Aveți grijă, îl preveni Tobías. Numai morții ştiu ce e acolo în adâncuri.

— Ştiu asta şi învățații, spuse domnul Herbert. Mai jos de marea naufragiilor sunt broaşte țestoase cu carnea delicioasă. Dezbracă-te şi hai să mergem.

S-au dus. Au înotat mai întâi în linie dreaptă, iar apoi în adine, spre străfunduri, până unde lumina soarelui pieri, pierind apoi şi cea a mării şi tot ce era în apă putea fi văzut prin propria sa lumină. Trecură prin dreptul unui sat scufundat, cu bărbaţi şi femei călare, învârtindu-se în jurul chioşcului de muzică. Era o zi splendidă şi se vedeau flori în culori vii pe toate terasele.

— S-a scufundat într-o duminică, pe la unsprezece dimineaţa, spuse domnul Herbert. Trebuie să fi fost un cataclism.

Tobías se abătu spre sat, dar domnul Herbert îi făcu semne să-l urmeze până în străfunduri.

— Ai să te întorci altă dată, fără grabă, zise domnul Herbert. Acum sunt mort de foame.

Cobora ca o caracatiţă, cu mişcări de braţe lungi şi tainice. Tobías, care se străduia să nu-l piardă din vedere, se gândi că aşa înotau pesemne bogaţii, încetul cu încetul lăsară în urma marea catastrofelor obişnuite şi se adânciră în marea morţilor.

Erau atât de mulţi, încât Tobías a crezut că n-a mai văzut niciodată atâta omenire pe lume. Pluteau nemişcaţi, cu faţa în sus, la diferite înălţimi, şi aveau cu toţii expresia aceea a făpturilor uitate.

— Sunt morţi de demult, spuse domnul Herbert. Au avut nevoie de secole ca să ajungă la starea asta de odihnă.

Mai jos, în apele morţilor de curând, domnul Herbert se opri. Tobías l-a ajuns din urmă în clipa în care prin dreptul lor trecea o femeie foarte tânără. Plutea pe o parte, cu ochii deschişi, urmată de un alai de flori.

Domnul Herbert îşi puse arătătorul pe buze şi rămase aşa până când trecură ultimele flori.

— E femeia cea mai frumoasă pe care am văzut-o în viaţa mea, spuse.

— E soţia bătrânului Iacob, lămuri Tobías. E cam cu cincizeci de ani mai tânără, dar e ea. Cu siguranţă.

— A călătorit mult, spuse domnul Herbert. Duce după ea flora tuturor mărilor lumii.

Ajunseră pe fundul mării. Domnul Herbert se învârti de câteva ori pe un sol ce părea din ardezie cioplită. Tobías îl urmă. Numai când s-a obişnuit cu penumbra adâncurilor, descoperi că acolo se aflau broaştele ţestoase. Erau cu miile, întinse pe fundul mării şi atât de nemişcate, că păreau împietrite.

— Sunt vii, spuse domnul Herbert, dar dorm de milioane de ani. Întoarse una. O împinse uşurel în sus şi animalul adormit îi scăpă

din mâini, urcând mai departe în derivă. Tobías o lăsă să se ducă. Privi atunci către suprafața apei şi văzu toată marea pe dos.

— Parcă-i un vis.

— Spre binele tău, îi zise domnul Herbert, nu povesti la nimeni, închipuieşte-ți ce harababură ar mai fi pe lume dacă oamenii ar afla de aşa ceva.

Era aproape miezul nopții când s-au întors în sat. Au trezit-o pe Clotilde ca să încălzească apa. Domnul Herbert tăie gâtul broaştei țestoase, dar toți trei fură nevoiți să-i mai omoare o dată inima, care se desprinsese sărind prin curte când o spintecară. Au mâncat până n-au mai putut răsufla.

— Ei bine, Tobías, spuse atunci domnul Herbert, trebuie să înfruntăm realitatea.

— De bună seamă.

— Iar realitatea, continuă domnul Herbert, e că mirosul n-o să mai revină în veci.

— O să revină.

— N-o să revină, interveni Clotilde, printre altele, pentru că nici n-a venit, de fapt, vreodată. Tu ai fost cel care i-ai îmbrobodit pe toți.

— Tu însăți l-ai simțit, spuse Tobíăs.

— În noaptea aceea eram pe jumătate năucă, spuse Clotilde. Dar acum nu mai sunt sigură de nimic ce-ar avea de-a face cu marea asta.

— Aşa că eu mă duc, zise domnul Herbert. Şi adăugă, adresându-li-se amândurora: Şi voi trebuie sa plecați. Sunt multe lucruri de făcut pe lume ca să mai stați în satul ăsta să muriți de foame.

Plecă. Tobías rămase în curte, numărând stelele până-n zare, şi descoperi că erau încă trei în plus față de decembrie trecut. Clotilde îl chemă în dormitor, dar el n-o luă în seamă.

— Vino încoace, sălbaticule, stărui Clotilde. De veacuri nu mai facem ca iepuraşii.

Tobías a aşteptat un lung răstimp. Când în sfârşit intră, ea adormise. A trezit-o pe jumătate, dar era atât de obosit, că amândoi s-au zăpăcit şi până la urmă n-au putut să facă decât ca râmele.

— Te-ai prostit, îi spuse Clotilde cu arțag, încearcă să te gândeşti la altceva.

— Mă gândesc la altceva.

Ea a vrut să ştie la ce anume şi el s-a hotărât să-i povestească,

dar numai cu condiția să nu mai spună nimănui. Clotilde îi făgădui.

— Pe fundul mării, spuse Tobías, se află un sat cu căsuțe albe şi milioane de flori pe terase.

Clotilde şi-a dus mâinile la cap.

— Vai, Tobías! exclamă. Vai, Tobías, pentru numele Domnului, n-o să începi iar cu povestea asta!

Tobías nu mai spuse nimic. Se rostogoli până la marginea patului şi încercă să adoarmă. Nu izbuti decât în zori, când suflarea brizei se schimbă şi crabii îl lăsară în pace.

1961